

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

☞ V Ljubljani v sredo 18. avgusta 1869. ☞

Gospodarske stvari.

Ugovor proti razdelitvi soseskinih gozdov med posamesne lastnike.

Ker je individualna razdelitev soseskinih gozdov, to je, razdelitev tacih gozdov med posamezne lastnike postavno dovoljena in ker skušnje na Gorenskem, Dolenškem in Notranjskem kažejo, da mnogi tako med posamezne lastnike razdeljeni gozdje so najlepši gozdje, zato se kmetijska družba doslé ni mógla upirati tej razdelitvi, čeravno tudi vé, da je marsikter gozd v rokah slabega gospodarja pod zlo šel, kakor tudi najbolji drugi grunt se zanemari ali zapravi v tacih rokah.

Začasni predstojnik kmetijske družbe in župan senožeški gosp. J. Zelen, dobroznani rodoljub pa velik nasprotnik individualne razdelitve soseskinih gozdov, je prosil glavni odbor družbin, naj se potegne pri viši vladi za to, da se ne dovoljuje razdelitev med posamezne lastnike na Notranjskem. Odbor mu je odgovoril, da ne more tega, dokler škodljivosti tacega razdeljevanja ne izpriča po dokazih. Na to je gospod Zelen poslal pismo odboru ter željo dodal, naj bi se to njegovo pismo razglasilo tudi po „Novicah“. Tem željam se je vstreglo in vredništvu izročila gosp. Zelenova razprava o individualni delitvi. Tako-le se glasi:

„Najpred hoče udano podpisani krive zapopadke, ktere je sl. odbor v svojem pismu od 6. dne u. m. razkril, premagati. Sl. odbor pravi: „postava veleva med drugim to: kadar lastniki (upravičenci) razdelitev gozdov med posamezne lastnike zahtevajo, se jim, gledé na lastninsko pravo, taka individualna razdelitev dovoli“.

Moja misel je pa, da je sl. odbor v tem stavku nekaj posebnega pozabil, namreč to, da postava le takrat veleva individualno razdelitvo soseskinih ali skupnih gozdov vpeljati, kedar so vsi uživalci tega zadovoljni, in da ni iz gozdo-gospodarskega obzira nikakega zadržka. Zadržek, važni zadržek pa, kateri individualno razdelitev imenovanih gozdov naravnost in prav glasno pobija, je žalibog gotovo ta: da so vsi oni gozdi, kateri so bili do sedaj individualno razdeljeni, tudi večidel uže zginili; kajti predno dotični umetnik svoje razdelilno djanje dovrší, uže lazijo po gozdu kupci z lesom za njim, ter bolj težko na uže pred delitvijo kupljeni les čakajo nego dereča risa na ostreljeno zvir. To se je pri vseh do sedaj deljenih gozdih godilo, ker si gozdni upravičenci pred delitvijo, pri kupcih z lesom v Trstu in drugod denarja na svoj del gozda izposojujejo, kar iz lastnega svojega prepričanja vem.

Iz svojega prepričanja tudi vem, da vse one soseske, ktere so lansko in predlansko leto svoj gozd in-

dividualno delile, so ga ene tudi uže vničile, druge so pa ravno sedaj v tem žalostnem djanju. Na priliko v postojnskem okraju: Dolenjavas pri Senožečah, Hrenovice, Bukovje, véliki in mali Otok, Zagor, Belsko in Studeno; zadnje imenovano selo se žalibog individualne razdelitve svojega gozda ravno sedaj prežalostno spominja, ko je tam 28. julija t. l. strašni požar 7 hiš z drugimi poslopji pokončal; zavarovani niso bili vsi, kakor je navadno, ampak samo dva. Al ni to žalostno za pogorelce sedaj, ko nimajo več gozda, ni poslopja, ni lesá in nobene pomoči, da bi si saj za silo kako podstrešje napravili.

Vrh vse nezgode, ktere individualna razdelitev gozdov kmetijam doprinaša, je tudi ta, da vsi oni gospodarji, kateri so svoj gozd pokončali, so ga tudi večidel skozi želodec pognali, sebe in te svoje razvadili, kajti nihče se, dokler je kak štor v gozdu, za drugo delo ne zmeni, ampak noč in dan les sekati, in dokler je kaj okroglega v žepu, v krčmi za mizo sedeti. Soseska Dolenjavas pri Senožečah je v ničenje razdeljenega gozda svojega vsled nekega sklepa s podporo slav. c. k. okrajnega glavarstva nekaj časa z vso marljivostjo branila, posestniki so bili v denarne in telesne kazni obsojeni, a kaj se je zgodilo? Soseščani, da se lože kazni rešijo, so cele noči les iz gozda vozili. Soseska videvši, da je ves njen trud zastonj, veliko več iz obzira brezštevilnih denarnih in telesnih kazni za sosesko samo in za posamezne sosesčane škodljiv, je vse v nemar pustila, in tako ni sedaj več lepega hrastovega drevja in gozda, in kmetje so zabredli ne samo v telesne, nego tudi v denarne kazni do blizo 1500 gld., kmetije imajo zanemarjene, hiše se jim podirajo, gozda ni in tudi denarja ni. Vrh vsega slabega je pa zašla soseska Dolenjavas, ktera je bila pred razdelitvijo gozda v vsakem obziru za izgled vsem drugim soseskam, v največi razpor med posamnimi sosesčani; in soseskin odbor sam sè seboj nima nobene edinosti, kajti najboljše njegove moči, ktere so mu više od 20 let z besedo in djanjem uspešno služile, ga sedaj popuščajo.

(Konec prihodnjič.)

Gnojna sol. *)

Da kuhinjska sol ima tudi gnojno moč, dokazal je Anglež Brownrigg prvi leta 1748. Skušal je svet prepričati, da cele dežele morejo obogateti, ako njihova zemlja ima veliko kuhinjske soli v sebi.

Več družih Angležev je začelo moč kuhinjske soli skušati in po njihovih skušnjah gré na hvalo kuhinjski soli to-le:

*) Odgovor na vprašanje.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrta leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrta leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 25. avgusta 1869.

Gospodarske stvari.

Razpis.

Da se v naši deželi predivstvo in posebno gojenje prediva po izgledu najnovejših skušenj tujih dežel povzdigne na toliko potrebno višo stopinjo, zato je družba kmetijska sl. c. k. ministerstvo poljedelstva prosila denarne podpore in ono je je dovoliti blagovolilo. V ta namen se prihodnji mesec pošljeta dva ali trije mladenči na Moravsko v Schönberg v ondašnjo imenitno učilnico na 6 ali 8 tednov, kjer se bodo učili predivo po najboljem načinu napravljati in posebno v mrzli vodi ga goditi, in po tem izučenji v naši deželi širiti ta poduk.

Tisti mladenči tedaj, ki želijo se v to učilnico podati, kjer bojo preskrbljeni z vsem, kar jim je za pot, živež in stanovanje potrebno, naj se zadnji čas do 1. dne prihodnjega meseca septembra pismeno ali osebno oglasijo v pisarnici odbora c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani (v Salendrovih ulicah) in naj s pričali skažejo 1) da so saj 18 do 24 let stari, 2) da znajo slovensko in nemško brati in pisati (nemško zato, ker je omenjena šola nemška), 3) da so se dozdej kaj pečali s praktičnim kmetijstvom, in 4) da imajo sami ali njihovi stariši kako kmetijo.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe v Ljubljani 22. avgusta 1869.

Pomoč zoper predenico v deteljših.

Iz Štajarskega smo dobili sledeči dopis:

Na naših poljih se je v detelje vrnila neka zel, velijo jo prodenec, morda predenec; rudeče-rjava nitkasta kot zmešana štrana je, pa spešno raste, deteljo zatopi in pobere. Prosimo lepo, ponovite blagovoljno v „Novicah“ poduk o tej reči, da nas varujete večje škode.

Odgovor vredništva. Predenica ali predenec (Flachsseide, cuscute europea) se izprva na deteljših vgnjezdi le na majhen kraj, ki se že od daleč spozna po svoji goličavi. Če gospodar tega prvega gnjezda brž ne zatara, razširi se ta nadloga kmalu po celi njivi in pokonča ves pridelek. Gosp. Weyhe, deželni kmetijski svetovalec, v „Landw. Zeit. für Nord- und Mitteldeutschl.“ priporoča zoper to nadlogo neki pomoček, od kterege bi se izprva utegnulo misliti, da je predrag, — al gotov je, a tudi drag ni. Priporoča pa to-le: Gospodar naj skrbno poišče na deteljišuu vsa mesta, ktera so preprežena s predenicem; potem naj povsod, kjer koli je kaj tega škodljivca zapazil, raztrosi toliko slame, da je bo dosti, ko jo bo sežgal, sežgati do dobrega in čisto vse rastlinje, ki na takem mestu raste, pa tudi deteljo, kar je je ondi v družčini s pre-

denicem. Le ogenj je gotov, pa tudi edini pomoček; vse drugo ne pomaga nič. Komur se trohica detelje smili, ki jo bo s predenico vred požgal, ta se bo pozneje kèsal, ker bode prepozno. Če nočeš, da ti ogenj pokonča predenico, ti bo pa ta pokončala detelje veliko več; zakaj kolikor prej se lotiš predenice, toliko manja bo zguba.

Povemo pa še to, da predenica se ne nahaja samo na deteljčših, temuč tudi grahorico napada. Pomoč zoper to je ravno ta. Tudi le ogenj tukaj pomaga.

Ugovor proti razdelitvi soseskinih gozdov med posamesne lastnike.

(Konec.)

Na dalje trdi sl. glavni odbor v svojem gori imenovanem pismu, da „vsaka reč ima slabega gospodarja, ako ima več gospodarjev, in sopsašniki (gmajne) to prav očitno kažejo, zato tudi skušnje, na priliko, na Gorenskem, kažejo, da se gozdi zeló boljšajo, ako priden in umen gospodar dobí svoj kos v svoje roke. Taki tudi kupijo od svojih sosedov zanemarjene kose in gospodarstvo se boljša“.

Kadar se soseskine gozdi po sklepah od dotičnega občnega odbora v smislu obstoječe gozdne postave gospodarijo, in da župan, njegov namestnik ali kak učen gozdar to gospodarstvo izpeljuje, ni več gospodarjev v gozdu nego samo eden, drugi, namreč upravičenci, so le uživalci, in da se v tem gospodarstvu, oziroma gozdnega uživanja vsestransko z ostro in resnično pravičnostjo postopa, nastane med ljudstvom občna zadovoljnost, ker vidi, da se tudi gozdi boljšajo in njihovi prideški množijo.

Sopsašniki (gmajne) imajo pa vso drugo, od gozdov zeló različno lastnost, kajti golega sopsašnika ne more nikdo v slabejši stan spraviti kakor je pod soseskinim gospodarstvom bil, nasproti ga bode pa najnemarniši lastnik z vsakim, tudi pičlim obdelovanjem, bodi si to še tako nemarno, gotovo zboljšal. Tudi na Gorenskem so gozdi v obče veliko na slabšem nego so bili pred individualno razdelitvijo. Saj je gozd po vseh nižavah gorenskih, kodar se je lože z vozmi ali drugače do drevja prišlo, skor zginil. Tisti gospodarji pa, kateri so svoj gozd zboljšali, se gotovo tudi na Gorenskem, v vsakej soseski na prste naštejejo. Da kupujejo bolj premožni od nepremožnih svojih sosedov ne samo zanemarjene kose, ampak tudi cele in dobro ohranjene gozde, o tem, žalibog, ni dvombe; al kaj se po takem ravnanju v deželi goji? Nič družega nego uboštvo (proletariat), ta plevél zdravega kmetijskega napredka, plevél občinski, deželni in državni! Tudi grajščaki prežijo neprenehoma po ostankih zanemarnjenih kmetij, ktere se

ravno po individualnih razdelitvah soseskinih gozdov neogiblivo množiti morejo, da sčasoma zopet svoje še ne pozabljive sužnje pod svojo oblast spravijo; individualna razdelitev soseskinih gozdov tedaj grajščakom posebno priliko ponuja za to.

Vsaki dan imam žalibog priliko, umetnika, kateri je več soseskinih gozdov individualno delil, slišati: „Britko mi je pri srcu, ko pridem v tiste kraje, kjer sem pred dvema letoma gozde individualno delil, kajti družega ne dobim več tam, nego samo skalovje, in tako čuden svet se mi zdi, da se nikakor „orientirati ne morem!“

Po takem toraj drznem se slavni odbor c. k. kmetijske družbe kranjske vprašati: ali je treba še kaj več dokazov, predno se bo vničenje gozdov, te edine podpore kmetijstva, ustavilo?!

Slišim tudi, da sami vladni organi za to govorijo, da se gozdi individualno delé, rekši: kmet, kateri sedaj davka ne plačuje ali plačevati ne more, postane po individualni delitvi gozdov „steuerfähig!“ Jaz pa tistim gospodom, kateri to stvar v imenu državne vlade tako umejo, brez ovinkov in naravnost v obraz rečem, da taki državni organi le od danes do jutri živeti mislijo! Mi hočemo pa, ako Bog dá in previdnost domoljubnih mož, sedanji stan našega kmetijstva sami sebi, posebno pa našim zanamcem po mogočnosti zboljšati.

Konečno se počastujem sl. odboru izročiti popolni prepis sporočila, katero sem o tej zadevi 11. junija t. l. pod št. 150., kakor župan senožeški c. kr. okrajnemu glavarstvu v Postojno poslal, to se glasi:

„Slavno c. k. okrajno glavarstvo v Postojni! Kakor priloženi nalog od tukaj uradujoče zemljiško-uravnavno-odvezne lokalne komisije od 9. junija 1869. l., št. 522. kaže, je te komisije volja, naše ravno nekaj opomogle gozde in gozdiče med posamne upravičence razdeliti, in tako brez dvombe, ne samo naše gozde in gozdiče, ampak veliko več, namreč celo naše kmetijstvo vničiti. Prežalostni nasledki, kateri se pred očmi vsacega pravomislečega in človekoljubnega državljana iz dosedaj dognanih individualnih razdelitev soseskinih gozdov prav očitno odvijajo, niso te c. k. oblastnije čisto nič izmo-drile, v očigled tega, da so vse soseske, ktere so svoje gozde individualno razdelile, na pr.: Studeno, Belsko, Bukovje, Hrenovice, Otok, Dolenjavas pri Senožečah itd. taiste tako vničile, da človeka, kateremu blagor človeštva količkaj na srcu leži in da je tako nesrečen ostale skalnate in prazne (gole) hribce in rebra videti, kjer so še pred letom in dnevom lepi gozdi stali, neizrekljiv strah in trepet prešine: kaj bode, ako tako naprej gremo?!

Sl. c. k. oblastnije niso še, kakor se vidi, zadosti prepričane, da pride kmet ravno po individualni razdelitvi soseskinih gozdov ne samo ob potrebna drva za kurjavo, ob steljo, pašo in druge gozdne pridelke, ampak hoče se ravno tukaj na notranjskem Krasu, kjer se še zadnji studenčki proti jugo-zahodu zbog še obstoječih gozdov nahajajo, še to neprecenljivo dobroto človeštvu odtegniti; kdo da bo zarad te pogube celemu svetu in našim naslednikom odgovoren, to je važno pa žalostno vprašanje. Kajti kakor so naši gozdi (šume) na posamne upravičence razdeljeni, bodo tukajšnji, opravičenih in neopravičenih potreb polni prebivalci brez vsega usmiljenja po gozdih s sekiro udarili, da v 5, piši v petih, letih ne bo ne enega gozdnega drevesca ondot videti, kodar se sedaj in 3—4 leta nazaj tako gospodari, da bode kmet v desetih letih ne samo vse domače potrebe iz gozda lahko pokrtil, ampak on bo tudi nekaj lesá za plačilo c. k. davkov prodal, katerih sedaj težko ali celó plačevati ne more. Kriva, čez vse kriva in neopravičena je pa misel tistih ljudi izmed nas, kateri in-

dividualno razdelitev naših gozdov ali iz nevednosti ali pa iz čisto osebne dobičkarije nasvetujejo, zraven pa kričijo: dajte posamnemu kmetu gospodarstvo čez gozd v roke, da bode lože c. k. davke plačeval (ali da bode „steuerfähig“)! Tukaj nastane vprašanje: ali so tiste soseske, ktere so svoj gozd individualno delile, brez zastanka na c. k. davkih? Kako bodo pa take soseske vprihodnje c. kr. davke plačevale, ki so gozd vničile? Ravno ta vprašanja so tudi med drugimi posebno za visoko vlado zeló važna.

Tirjavci in pospeševavci individualne razdelitve gozdov pravijo tudi: „če boš ti ali jaz svoj del gozda vničil, komu je za to mar, ker je moje? če bo kaka škoda, bo edino mene, pa nobenega družega zadela!“ Tukaj smo si tudi uže kedaj na čistem, posebno gozdarji vedó to, kakošno in koliko škode sosed, kateri svoj del gozda pokončá, svojemu sosedu in kmetijstvu v obče naredí, in to posebno na Krasu.

Da bi kmet po individualni razdelitvi gozdov „steuerfähig“ postal, se ravno narobe zgodí, kajti prežalostne skušnje, ktere smo po gori imenovanih soseskah, žalibog! doživeli, nam glasno nasproti donijo: „ne delite si gozdov, kajti več pogube in revščine sami sebi in odgovornosti pred vašimi nasledniki in celim svetom ne morete si na-se valiti, nego po individualnih delitvah soseskinih gozdov; kajti kjer gozda ni, tudi kmetija peša in gine, ter nasledniki vaši morali bodo zbog tega svoja sela zapuščati, ker bodo vaši hribci in vaše dolinice po neusmiljeni sekiri obriti in burja, silna zatiralka vaše dežele, bo toliko več moč dobila, da vam še to peščico zemlje z vaših goličav v jadransko morje popiha, in vam samo golo skalovje domá pusti.

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo! V obličju vseh teh ravno navedenih žalostnih a golih resnic, in ker je jasno kot beli dan, da hočejo tisti, kateri na individualno razdelitev tukajšnjih gozdičev silijo, ravno s tem gozd vničiti, da iz njega vse, kar je mogoče, v denar spravijo in bolje živijo, dokler ravno gre, s starodavno prislovico: „rasti trava ali ne, kader mene več ne bo“, in ker je stvar po žalostnih skušnjah od preteklih dveh let čisto jasna, da ravno take soseske v največe uboštvo in razprtije padajo, ktere so gozd individualno delile, in ga tudi uže obrile; nasproti se pa tisti gozdi, kateri pod varstvom in gospodarstvom skupnosti ali sosesk stojijo, očividno zboljšujejo, prosi, očigled vsega rečenega in želje od same visoke vlade svitlega cara našega, da bi se gozd na Krasu gojil, ne pa vničeval, ponižno podpisani župan v obziru javne blagosti in v imenu vseh „umnih“ kraških prebivalcev, katerim je mar za njihov in njihovih naslednikov obstanek, da bi sl. c. k. okrajno glavarstvo pri visoki c. k. vladi ustanovljene vsake individualne razdelitve, ne samo senožeških, ampak vseh notranjsko-kraških gozdov brž ko je mogoče izprositi blagovolilo, sicer si bo visoka c. kr. vlada pred celim svetom ostro sodbo in odgovornost prežalostnih nasledkov, kateri bi se iz individualne delitve gozdov kraškim, njej popolno udanim prebivalcem nepogojno nasnovali, sama sebi na rame nakopala; posebno ker zraven nas ubogih Kraševcev ves svet želi in želeči mora, da bi se goli Kras pogozdil ne pa izgozdil!“ —

Ko bi si sl. odbor moje misli, prepričanje in dokaze o individualni razdelitvi soseskinih ali skupnih gozdov bolj na tanko izvedeti blagovolil, prosim, da se mojih spisov v „Novicah“ od leta 1867. pod št. 22. in 37. itd. posluži.

Slednjič hočem le še pristaviti: tisti uradi, družbe ali posamni ljudjé, kateri individualno razdelitev soseskinih gozdov, posebno na notranjskem Krasu pospe-

šujejo, niso prijatelji dežele naše, ne njenega prebivalstva, če so tudi svobodnjaki v pravem pomenu besede; kajti tukaj ne gré samo za gojitev svobode, ampak za najimenitniši poklič človečanstva: za obstanek in napredek kmetijstva. Če hočemo pa povsod le svobodo gojiti, treba je tudi povsod postavne sile odpraviti; česar nas pa sam večni Bog obvari.

Senožeče 6. avgusta 1869.

Jož. Zelen.

Nove postave.

Bogoslovci — in nova vojaška postava.

Ker je vprašanje nastalo zarad 25. §. nove vojne postave gledé na bogoslovce, sta se za tega del ministra vojaštva in bogočastja med seboj pomenila in potem ces. deželnim poglavarjem to-le naročila:

Po §. 25. vojne postave od 5. decembra 1868. se ima namreč bogoslovcem (kandidatom duhovnega stanú), če so bili v vojake vzeti, na njihovo prošnjo dopust (urlaub) dati, da nadaljujejo bogoslovske šole. Kader so za mašnike posvečeni bili, zapišejo se v vrsto vojaških duhovnov in se ob vojski morejo vsled svoje vojaške dolžnosti v službo vojaških duhovnikov vzeti.

Če pa bogoslovec zapusti bogoslovske šole in ne bode duhoven, ima se poklicati v službo vojaka. Tu pa je nastalo vprašanje: ali ta ukaz sega tudi nazaj, to je, ali mladenči vojaški dolžnosti podvrženi, kateri še le po vrstjenji v vojaščino hočejo začeti bogoslovske vede, in pa taki, kateri kot enoletni prostovoljci stopijo v vojaštvo, tudi smejo uživati dobroto §. 25. vojne postave? Ministra sta na to odgovorila, da se takim ravno tako malo kakor kandidatom samostanskim, kateri še le po vrstjenji v vojaščino hočejo začeti bogoslovske šole, more nakloniti dobrota §. 25. —

Tako piše „N. fr. Presse“, kateri se verjeti more, da pravo vé, ker ima vladine vire. —

Če to razlaganje prav razumemo, bode po tem takem marsikteremu nemogoče bogoslovcu biti. Dobrota §. 25. je po takem samo od tega odvisna, da je mladenč še prav mlad, postavimo, v 11. letu šolstvo začel. Če je pred vzetjem v vojaščino 19 let star v semenišče bil sprejet, tedaj je vojaške službe prost; mladenču pa, ki je bil v vojaščino poklican, predno je še bogoslovec bil, ker je še le v 13. letu šolstvo začel, se ne nakloni dobrota odpusta, čeravno postava pritkino ima, da, če bogoslovec, ki je bil začasno oproščen vojaščine, bogoslovstvo zapusti, on potem v tisto vrsto starosti spada, v kateri je pri vstopu bil. Vojaščini tedaj po tem nihče ni mogel uiti s tem, da je le na videz v semenišče šel, kakor so na priliko delali sinovi bogatinov in judov v Frankobrodu, ki so si kupili pravico švicarskega državljanstva. —

V „Vaterland-u“ pa se je o tej zadevi ravnokar bralo to-le:

Po ministerskem razpisu od 20. julija dohaja dobrota §. 25. nove vojne postave, to je, dopust (Urlaub) le tistim kandidatom duhovnega stanú, kateri ob času vrstjenja v stojno armado, v vojno pomorstvo ali brambovstvo so že v bogoslovskih šolah, ker le od teh gré misliti, da bodo nadaljevali bogoslovske šole, zarad katerih vojna postava dopušča dopust.

Vendar se smejo taki mladenči, ki hočejo v škofijsko semenišče in bogoslovske šole stopiti, pa še niso zadostili vojaški dolžnosti, brez ovire v semenišče ali bogoslovske šole vzeti; toda samo po sebi se razume, da morajo, brž ko stopijo v leta, ki so za vojaščino predpisani, zadostiti dolžnosti vojne po-

stave; al, če so za vojaščino pripravni bili spoznani, smejo zahtevati, da se jim nakloni dobrota §. 25. vojne postave.

Vojaščini podvrženi mladenč pa, ki je že vzet bil v stojno armado, ali vojno pomorstvo ali brambovstvo, ali da je prostovoljno vojak postal, ne more več, če je po tem v semenišče ali samostan stopil in bogoslovske šole pričel, dobrote §. 25. vojne postave deležen biti.

Slovansko slovstvo.

Pred nami leži večí spis kot doklada 18. oglasniku štirské deželne više realke v Gradcu, tudi na stroške realkega vodstva posebno na Dunaji v tiskarnici Leopolda Sommer-a natisnjen, ki obsega v veliki osmerici 92 strani in ima naslov:

„Ueber die Wichtigkeit der slavischen traditionellen Literatur als Quelle der Mythologie.“

Pisatelj tega zeló važnega in zanimivega dela je naš slovenski rojak dr. Gregor Krek, redni učitelj na graški viši realki in naučitelj slovanske filologije in literature na graškem vseučilišču.

Prebravši to vsakemu strokovnjaku premilo knjižico smo se ročno prepričali, da pisatelj je že do jedra prišel tej znanosti. Drže se sisteme, katero je osnoval učeni J. Grimm, in katero dalje snujejo učenjaki: Kuhn, Schwartz, M. Müller med Nemci, Buslajev, Afanasjev, Orest, Miler, Potebuja med Rusi, je pisatelj stopil na polje zeló hvaležno, in upati smemo, ker je že dobro podučen v prvotnih načelih mitologične znanosti, da bode tudi v razkladi posebnih mitologemov vrlo srečen, in to upanje naše potrjuje razveseljivna prikazen, da z bistrim umom in nekaljenim očesom gleda v življenje nature, zraven tega pa etično stran mitologemov presoja z zdravo logiko.

Počeni svoje delo s potrebnimi prolegomeni za nepodučene v tej stroci svoje čitatelje razpeljuje na podlagi neovrgljivih aksiomov sorodnost arjanskih jezikov in arjanskih mitologemov. Pri slednjih sicer ni mogoča povsod diplomatska gotovost, ker veliko mitičnih bitij je lokalnih, — al edinst in sorodnost tajiti v mitičnih božanstvih nebeske vedrine na nebni in podnebnih naturnih prikaznih bilo bi predrzno, ker kritična znanost in enakost mitologičnih legend nas silite to verjeti.

V tem svojem vvodu nam je g. pisatelj marsikaj novega povedal oziraje se na mitologična bitja starodavnih Slovanov in primerjaje je z družimi sorodnimi arijskega plemena. Za vire mitologije ima pisatelj razun potrebne jezikoslovne znanosti pravljice, pripovedke, prislovice in národne pesmi. Gosp. pisatelju, kterege učeni pretres je spisan za šolski program, ni bilo mogoče povsod obširnemu biti, — al že v kratkem svojem razpeljevanji pokazuje temeljitost. Željno zato pričakujemo, da bi pisatelj kak obširniši pretres učenemu svetu priobčil, v katerem bi, postavimo, le eno mitično bitje razkladal po njegovi naturi, fizični delavnosti in etičnem ođnošenji.

Prepričani smo, da takošno delo iz njegovega vestega peresa bilo bi neskončno zanimivo, in reči smemo: prvo od avstrijskih učenjakov. Rajni Hanuš je sicer v slednjih letih svojega slovstvenega delovanja tudi že nostopil to pot raziskovanja, ktere se drži naš pisatelj; pričakovali smo popravo njegovega prvega dela: „die Wissenschaft des slavischen Mythos“, al žalibog nismo ga doživeli. Malo je takošnih razkladeb, v katerih bi se mi ne strinjali s pisateljevimi nazori, postavimo, z njegovim mnenjem: „o badnjaku“, „Koledi“ itd., in